

**Uwagi do projektu
rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości**

w sprawie warunków technicznych i organizacyjnych oraz szczegółowego trybu i sposobu dokonywania doręczeń pism procesowych na adres do doręczeń elektronicznych

z dnia 21 kwietnia 2022 r.

Nr wykazu (A436) – na podstawie art. 131² § 3 k.p.c.

1. Podstawą delegacji ustawowej do wydania projektowanego Rozporządzenia stanowi art. 131² § 3 k.p.c. Upoważnia on Ministra Sprawiedliwości do uregulowania warunków technicznych i organizacyjnych oraz szczegółowego trybu i sposobu dokonywania doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych określonych poprzez odesłanie do treści art. 131² § 1 i 2 k.p.c. Biorąc pod uwagę te przepisy należy stwierdzić, że upoważnienie obejmuje swym zakresem regulację doręczeń dokonywanych stronom postępowania sądowego w razie, gdy umożliwiają to warunki techniczne i organizacyjne danego sądu. Przy czym chodzi tu wyłącznie o doręczenia na adres wpisany do właściwego rejestru prowadzonego na podstawie art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020r. o doręczeniach elektronicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2022, poz. 569), a w przypadku jego braku, na adres do doręczeń powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego adresat wniósł pismo do sądu. Jednak jak stanowi art. 131² § 2 k.p.c., osobom fizycznym będącym stronami postępowania sądowego, jeśli nie są przedsiębiorcami wpisanymi do CEIDG, można dokonywać doręczeń w tym trybie tylko wtedy, gdy wniosły one do sądu pismo z adresu do doręczeń elektronicznych albo wskazały ten adres jako adres do doręczeń. Delegacja ustawowa zawarta w art. 131² § 3 k.p.c. formułuje również wskazówki kierunkowe, które Minister Sprawiedliwości powinien zrealizować w projektowanym rozporządzeniu wykonawczym. Dotyczą one zapewnienia skuteczności doręczeń, ochrony praw osób, którym pisma są doręczane oraz zapewnienia sprawnego toku postępowania.
2. Na wstępie należy zauważyć, że tytuł projektowanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości jest nieadekwatny do jego treści. Tytuł dotyczy bowiem doręczania pism procesowych, natomiast treść obejmuje doręczanie jedynie pism sądowych i odpisów pism procesowych. Wydaje się, że z tytułu rozporządzenia należałoby usunąć pisma procesowe i umieścić w nim pisma sądowe oraz odpisy pism procesowych.

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

3. Wydaje się, że w tytule rozporządzenia warto też dodać, że dotyczy ono doręczeń dokonywanym stronom postępowania sądowego. W jego treści zaś rozstrzygnąć czy i w jakim zakresie projektowane przepisy stosuje do doręczeń dokonywanych bezpośrednio między stronami i uczestnikami postępowania sądowego. Zakres podmiotowy przepisów został bowiem pominięty, a szczerkowe unormowania nie zapewniają przejrzystości regulacji.
4. Projektowane przepisy zawierają definicję „adresu do doręczeń elektronicznych” (§ 2 pkt 1), która rozciąga się na korzystanie z różnych usług publicznych, tj. publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, publicznej usługi hybrydowej oraz kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Nie wyjaśniają jednak, których dokładnie usług dotyczą ani w jakim trybie ma nastąpić ustalenie tej kwestii. Jest ona niezmiernie istotna, ponieważ zgodnie z art. 131² § 1 k.p.c. doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych dokonuje się tylko wtedy, gdy umożliwiają to warunki techniczne i organizacyjne. Adresaci projektowanych przepisów powinni zatem wiedzieć po spełnieniu jakich warunków technicznych i organizacyjnych oraz w jakim trybie nastąpi uskutecznienie elektronicznej komunikacji w zakresie doręczeń, przy pomocy jakiej usługi oraz na jaki konkretny adres. W tym zakresie projektowane przepisy są nieprzejrzyste i nie wykonują delegacji ustawowej, zwłaszcza że wymaga ona zapewnienia skuteczności doręczeń, ochrony praw osób, którym pisma są doręczane oraz zapewnienia sprawnego toku postępowania. Wskazują wprawdzie w § 3 ust. 1, że sąd doręcza pisma lub odpisy pism procesowych na adres do doręczeń elektronicznych albo z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, jednak jednocześnie nie rezygnują z kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Poza tym publiczną usługę hybrydową traktują odrębnie, mimo że stanowi ona element definicyjny „adresu do doręczeń elektronicznych” (por. § 2 pkt 1, § 3 ust. 1 i § 4 ust. 1).
5. Należy zauważyć, że projektowane przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w rzeczywistości nie określają warunków technicznych ani organizacyjnych, które powinny umożliwiać doręczenie pism sądowych oraz odpisów pism procesowych na adres do doręczeń elektronicznych. Ograniczają się jedynie do wskazania dopuszczalności oraz niedopuszczalności tego sposobu doręczania (§ 3 ust. 1 i 2). Brak określenia warunków technicznych i organizacyjnych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, a także szczegółowego trybu i sposobu dokonywania

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

doręczeń – zgodnie z upoważnieniem ustawowym – w całości przenosi ciężar regulacyjny wskazanych zagadnień z jednej strony na dostawców usług informatycznych, którzy umożliwiają dokonywanie doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych, z drugiej na swobodne decyzje poszczególnych sądów i ich organów. Takie rozwiązanie nie tylko nie wykonuje delegacji ustawowej, ale prowadzi do naruszenia art. 92 § 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać innemu organowi swoich kompetencji określonych w delegacji ustawowej.

6. Prawa stron związane z doręczeniami pism sądowych oraz odpisów pism procesowych na adres sądu do doręczeń elektronicznych nie mogą zależeć od swobodnego uznania nieokreślonych ustawowo podmiotów, które miałyby w praktyce decydować o tym czy warunki techniczne i organizacyjne są spełnione. Sama zaś faktyczna możliwość przesłania pisma na adres do doręczeń elektronicznych obiektywnie nie może stanowić prawnego potwierdzenia spełnienia warunków technicznych i organizacyjnych, zarówno w odniesieniu do zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony praw stron postępowania sądowego, jak i zapewnienia sprawnego jego toku. Wydaje się, że przy normowaniu diskutowanych zagadnień należy wyraźnie odróżnić kwestię niemożliwości faktycznej doręczania określonych pism spowodowaną brakiem spełnienia wymaganych warunków technicznych i organizacyjnych po stronie sądu od innych przyczyn, np. związanych z awarią, siłą wyższą czy przebiegiem konkretnego postępowania. Ścieżka elektroniczna doręczania pism z założenia ma usprawniać postępowanie sądowe, ale rozwiązania temu towarzyszące nie mogą być wprowadzane kosztem takich wartości publicznoprawnych jak transparentność, bezpieczeństwo, pewność prawa czy konstytucyjne gwarancje prawa do sądu.
7. Wydaje się, że w celu zadośćuczynienia wskazanym wyżej wartościom, jeśli w toku postępowania okaże się, że zajdzie jeden z przypadków wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 6 i 7 oraz w § 3 ust. 2, przepisy rozporządzenia powinny przewidywać poinformowanie o ich wystąpieniu na adres do doręczeń elektronicznych. Zważywszy na doniosłość skutków prawnych związanych z doręczeniami, strony nie powinny być zaskakiwane co do tego, na jaki adres i w jakim trybie zostanie zrealizowane doręczenie. W związku z treścią § 3 ust. 2 należy też przesądzić w jaki sposób dokonuje się doręczeń w razie konieczności doręczenia rzeczy lub dokumentów niepodlegających przekształceniu w formę elektroniczną lub w razie faktycznej niemożności doręczenia odpisów

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

pism wraz załącznikami z przyczyn techniczno-organizacyjnych oraz czy w wymienionych przypadkach doręczeń dokonują się wraz z towarzyszącymi im pismami sądowymi.

8. Zastrzeżenie budzi również § 4 ust. 1 projektu rozporządzenia, ponieważ przepis ten nie zapewnia dostatecznej pewności prawa. O ile przewidziana w nim zasada jest jasna i zrozumiała, o tyle wskazane wyjątki mogą wywoływać wątpliwości, ponieważ adresaci pism nie mają pełnej swobody w zakresie wskazania adresu do doręczeń. Co więcej, wydaje się, że przepis ten jest sprzeczny z art. 131² § 1 k.p.c., który stanowi, że w przypadku braku adresu do doręczeń elektronicznych, doręczeń dokonuje się na adres powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego adresat wniósł pismo do sądu. Sytuacja ta nie jest jednak tożsama ze wskazaniem adresu do doręczeń, o którym mowa w § 4 ust. 1 projektowanych przepisów. Poza tym § 4 ust. 1 zdaje się sugerować, że pełnomocnik może posługiwać się tym samym adresem do doręczeń elektronicznych co strona postępowania sądowego. Takie rozwiązanie koliduje jednak z przepisami ustawy o doręczeniach elektronicznych, która bynajmniej na profesjonalnych pełnomocników nakłada obowiązek utworzenia własnego adresu do doręczeń.
9. Wątpliwości są też udziałem § 4 ust. 2, który mimo, że dopuszcza doręczenia stronom postępowania będącym podmiotami niepublicznymi na adres zamieszkania lub siedziby w razie ich rezygnacji z publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego w toku sprawy, to nie reguluje trybu składania takiej rezygnacji. Nie wyjaśnia też, czy takie rozwiązanie dotyczy również pełnomocników procesowych. W tym zakresie projektowane przepisy nie wypełniają delegacji ustawowej, która obliuguje do unormowania szczegółowego trybu i sposobu dokonywania doręczeń uczestnikom postępowania sądowego.
10. Oceniając rozporządzenie w kontekście zakresu delegacji ustawowej do jej wykonania należy zwrócić uwagę nie tylko na niezrealizowanie poszczególnych dyspozycji i wskazówek kierunkowych, ale również na fragmentaryczny charakter. Projektowane przepisy nie stanowią przejrzystego unormowania, które mogłoby tworzyć podstawę organizacji pracy wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych (sekretariatów) zajmujących się przyjmowaniem i rozdzielaniem korespondencji. Kwestia ta ma istotne znaczenie, ponieważ wpływa zarówno na poziom ochrony konstytucyjnych praw i wolności, jak i na skuteczność i sprawność postępowania

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

sądowego. Skoro pisma procesowe wnoszone do sądu nie trafiają bezpośrednio do sędziów orzeczników, lecz do wyspecjalizowanych jednostek organizujących ich pracę, które jak wskazuje § 5 ust. 1 projektowanego rozporządzenia zajmują się również obsługą doręczeń elektronicznych pism sądowych i odpisów pism procesowych to wydaje się, że należałoby zadbać o odpowiednie rozwiązania techniczne i organizacyjne, które umożliwiłyby fachową pomoc sekretarską również po stronie uczestników postępowań sądowych, przynajmniej tych którzy są przedsiębiorcami. Nie chodzi tu jedynie o zapewnienie technicznej możliwości przekierowania korespondencji przychodzącej i wychodzącej, bo przecież osobiście takich czynności nie dokonują również sędziowie, lecz o bezpośredni dostęp służb sekretarskich do korespondencji kierowanej do danego adresata. Służby sekretarskie są bowiem zobowiązane do prowadzenia ewidencji poczty przychodzącej i wychodzącej oraz dystrybuowania jej do właściwych osób, które w danej sprawie władne są podjąć odpowiednie czynności merytoryczne. W tradycyjnym obiegu dokumentów funkcjonalność w tym zakresie zapewniały instytucje tzw. osoby czynnej w lokalu (zob. 97 k.c.), doręczenia zastępczego (zob. art. 138 k.p.c.), a także możliwość wskazania w adresie pocztowym nie tylko danych bezpośredniego odbiorcy korespondencji, ale również miejsca zamieszkania, siedziby lub innego stałego przebywania adresata. Natomiast w obrocie elektronicznym ta istotna funkcjonalność została zagubiona. Nie można jednak zapominać o tym, że sekretariaty pełnią ważne funkcje porządkujące i nadzorujące pracę poszczególnych adresatów i nadawców korespondencji, dlatego nie jest wskazane poprzestanie jedynie na pośrednim i odręcznym upoważnieniu dostępowym. Przy takim rozwiązaniu sekretariaty nie tylko nie mogłyby wykonywać wszystkich swoich uniwersalnych zadań, ale również musiałyby zostać poddane reorganizacji związanej z odmiennymi regułami obsługi poczty wychodzącej i przychodzącej. Z uwagi na dużą wagę tego zagadnienia, wynikającą także w zapewnionej ustawowo możliwości wykonywania czynności zawodowych profesjonalnych pełnomocników w różnych formach organizacyjnych oraz możliwości ich łączenia, wydaje się, że w ramach rozporządzeń wykonawczych dotyczących wnoszenia i doręczania pism na adresy elektroniczne należy w pełniejszy sposób wdrożyć obowiązujące przepisy i stworzyć optymalne warunki pracy służb sekretarskich, które u jednego i tego samego pełnomocnika funkcjonują nieraz w odrębnych strukturach podmiotowych. Profesjonalni pełnomocnicy mogą wprawdzie posługiwać się bowiem tylko jednym adresem do doręczeń, ale ustanawianym w poszczególnych sprawach prowadzonych przez sądem. W wielu sprawach istnieje zatem możliwość korzystania z różnych

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

adresów do doręczeń. W praktyce oznacza to, że jeden i ten sam profesjonalny pełnomocnik może odbierać kierowaną do niego korespondencję z różnych adresów związanych z wielością form wykonywania zawodu.

Opracował Dr hab. Bogusław Sołtys, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego, radca prawny